

Emmanuel Gerard, Widukind De Ridder en Françoise Muller, *Wie heeft Lahaut vermoord? De geheime Koude Oorlog in België*, Leuven, Uitg. Davidsfonds, 2015, 335 p.

De moord op de communistische voorman Julien Lahaut in zijn woning op 18 augustus 1950 deed al heel wat stof opwaaien. Ondanks een uitgebreid gerechtelijk onderzoek zijn de daders nooit gevat. Uiteindelijk zijn de feiten verjaard en het onderzoek werd afgesloten in 1972. In 1985 (heruitgegeven in 2010) echter publiceerden Etienne Verhoeyen en Rudi Van Doorslaer een ophefmakend boek over de moord, waarin ze één van de vermoedelijke daders identificeerden onder de schuilnaam 'Adolphe'.¹ Ze ontdekten daarbij opmerkelijke feiten. Al enkele weken na de moord wist het gerecht van diens mogelijke betrokkenheid, maar ondervraagd werd de persoon in kwestie nooit. Hun analyse focuste zich vooral op clandestiene anticommunistische inlichtingendiensten die in de opkomende Koude Oorlog aan het werk waren. Hun hypothese ging uit van de moord als onderdeel van een poging tot destabilisering van het land.

Wel zijn ondertussen nieuwe feiten aan het licht gekomen door een artikel in *De Morgen* van 22 december 2007. Mededader François Goossens (overleden in 1979) werkte als agent voor André Moyon, zeker na de aanslag op Lahaut. Deze was verbonden aan de militaire veiligheidsdienst SDRA en was betrokken bij stay-behind activiteiten. Aanvankelijk was er sprake geweest van drie leden in het moordcommando van de Halse verzetsgroep 'De fret': François Goossens en de zoon en de toekomstige schoonzoon van de toenmalige CVP-burgemeester van Halle, Jan-Nikolaas Devillé. Uit een reportage Keerpunt op Canvas (17 december 2007) blijkt dat er een vierde deelnemer was geweest, die echter niet genoemd wilde worden.

De zaak beroerde ook het Belgische parlement. In december 2008 stemde de senaat een resolutie om een onderzoeksopdracht aan het Cegesoma toe te vertrouwen. Prof. Emmanuel Gerard, hoogleraar aan de KU Leuven, kreeg de leiding van het project, daarin bijgestaan door de historici Widukind De Ridder en Françoise Muller. Ze publiceerden hun bevindingen in het boek *Wie heeft Lahaut vermoord?*. Het boek valt uiteen in twee delen. In het eerste deel wordt onderzocht wat voorafging. Zo staan ze in hoofdstuk 2 stil bij de aanslag in Seraing. Bij valavond op 18 augustus 1950 bellen twee mannen aan ten huize Lahaut. Zijn echtgenote maakt open en roept haar man omdat de onbekenden vragen 'kameraad Lahaut' te spreken. Als deze in de deuropening verschijnt, wordt hij brutaal doodgeschoten. De daders

vluchten in een wagen. 'Het is schokkend in zijn eenvoud', schrijven de auteurs. (p. 38). Hoofdstuk 3 is een analyse van het onderzoek en wat hierin is misgelopen. De auteurs concluderen dat de onderzoeksrechter voor bijna onoverkomelijke moeilijkheden stond. 'We weten nu dat de onderzoeksrechter niet over materiële aanwijzingen beschikte en dus in het donker tastte.' (p. 133)

Het tweede deel van het boek focust op het eigen onderzoek van de drie auteurs. De aandacht gaat daarbij naar de figuur van André Moyon. Zo bezorgde deze honderden inlichtingenrapporten aan toenmalig minister Albert De Vleeschauwer, bewaard in diens archief in het KADOC. Uit een document uit augustus 1950 blijkt dat Moyon de daders, hun motieven en hun handlangers kende. Hoofdstuk 6 'De weg naar Seraing' is een nieuwe reconstructie van de gebeurtenissen en vormt de kern van het boek. 'Het incident tijdens de eedaflegging was niet de reden om tot een aanslag op Lahaut over te gaan. Het was hoogstens een welgekomen voorwendsel. De ware reden lag in de strijd tegen de communisten, die sinds de oorlog in Korea meer dan ooit als de échte vijanden werden beschouwd.' (p. 243) De vier daders waren inderdaad François Goossens en drie leden van de familie Devillé. Ze maakten gebruik van één enkele vluchtauto, een Vanguard. Er is vier keer gevuld met één enkel pistool. Wie van de twee aanbellers bij Lahaut de schutter was, zullen we nooit weten. Hoofdstuk 7 heeft als veelzeggende titel 'Een onderzoek onder slecht gesternte'. Tot in de hoogste regeringskringen, waaronder premier Joseph Polien, was men immers fervent anti-communist. Mogelijk genoten Moyon c.s. dan ook hoge bescherming. De auteurs spreken zelfs onomwonden van 'Een web van leugens en bescherming'. (p. 269)

De drie auteurs hebben zeer degelijk en belangrijk speurwerk verricht in een brede waaier van archieven. We somden er al enkele op en we kunnen er nog de archieven van het Koninklijk Paleis, de Union Minière, de Staatsveiligheid en de archieven van diverse parketten aan toevoegen. Zo konden ze vele nieuwe gegevens toevoegen aan wat al eerder geweten was. Dankzij hun inspanningen (en die van hun voorgangers) lijkt de moord op Julien Lahaut na 65 jaar eindelijk te zijn opgelost en de ware toedracht erachter ontrafeld. Het verhaal is erg ingewikkeld, wat de lectuur niet vergemakkelijkt. Dit boek is dankzij het vele opzoekingswerk echter veel beter gedocumenteerd dan de vorige publicaties over het onderwerp. De drie auteurs nemen ook geen blad voor de mond en verhalen de harde feiten niet. Dit boek is dan ook wellicht het definitieve standaardwerk over de moord op Julien Lahaut en zal van blijvende waarde blijken te zijn voor de geschiedschrijving van het naoorlogse België. Jammer genoeg ontbreekt een personenregister, wat de tekst erg moeilijk om raadplegen maakt.

Sam Van Clemen

(1) Etienne Verhoeyen en Rudi Van Doorslaer. *Wie heeft Lahaut vermoord?*. Antwerpen, 2010.